

A metapragmatikai tudatosság mintázata a történetelbeszélésben

Laczkó Krisztina

ELTE BTK Mai Magyar Nyelvi Tanszék

Az előadás első részében a számítógép közvetítette társalgási narratívák vizsgálatának elméleti háttérfeltevéseit explikálom. Társas kognitív nyelvészeti kiindulópontból a narratív diskurzusokat mint közös figyelmi jeleneteket, a történeteket pedig mint referenciális jeleneteket mutatom be, a referenciális központ működéséből kiindulva, a metapragmatikai tudatosság vizsgálatára helyezve a hangsúlyt. Ehhez az ún. Tátrai-modellt (2011) használom. Az előadás második részében korpuszvizsgálat alapján mutatom be a történetmondás egyik legjellegzetesebb műfajspecifikus jellemzőjét: a történetmondás szituáltságának a reflektáltságát, azaz a komplex narratív nyelvi tevékenységre történő reflexiók működését a legtipikusabb nyelvi megvalósulásokra koncentrálva. A vizsgált narratívák általános jellegzetessége, hogy magára a beszédeseményre számos, műfajspecifikus utalás történik. Az, hogy történetmondó nyelvi tevékenysége metapragmatikai reflexió tárgyává válik, kiemelt, feltűnő jellegzetessége az internet közvetítette történetelbeszélésnek. A különböző reflexiótípusokra fókuszálók részletesebben a történetmondás közös figyelmi jelenetének sematikus modellje alapján, azaz *valaki valakinek valamit elmesél*, és ezek alapján mutatom be a metapragmatikai tudatosság mintázatát az internetes történetelbeszélésben. Az előadás erőteljesen fókuszba helyezi az elemzés során a korpuszvizsgálat pragmatikai módszertani kérdéseit is.

Szakirodalom

Croft, William (2009). Towards a social cognitive linguistics. In *New Directions in Cognitive Linguistics*, Vyvyan Evans and Stephanie Poursel (eds.), 395–420. Amsterdam: John Benjamins.

Georgakopoulou, Alexandra (2011). Narrative. In *Discursive Pragmatics*, (Handbook of Pragmatics Highlights 8), Jan Zienkowski, Jan-Ola Östman and Jef Verschueren (eds.), 190–207. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.

Laczkó, Krisztina and Szilárd Tátrai (2012). Személyek és /vagy dolgok. In *Konstrukció és jelentés* Gábor Tolcsvai Nagy and Szilárd Tátrai (szerk.), 231–258. Budapest: ELTE.

Langacker, Ronald W. (2002). Deixis and subjectivity. In *Grounding. The Epistemic Footing of Deixis and Reference*. Frank Brisard (ed.), 1–28. Berlin, New York: Mouton.

Sanders, José and Wilbert Spooren (1997). Perspective, subjectivity, and modality from a cognitive point of view. In *Discourse and Perspective in Cognitive Linguistics*, Wolf-Andreas Liebert, Gisela Redeker, and Linda Waugh (eds.), 85–112. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins.

Sinha, Chris (1999). Grounding, mapping and acts of meaning. In *Cognitive Linguistics: Foundations, Scope and Methodology*, Theo Janssen and Gisela Redeker (eds.), 223–255. Berlin, New York: Mouton de Gruyter.

Sinha, Chris (2005). Biology, culture and the emergence and elaboration of symbolization. In *Search of a Language for the Mind-Brain: Can the Multiple Perspective Unified?* Anjum P. Saleemi, Ocke-Schwen Bohn, and Albert Gjedde (eds.), 311–335. Aarhus: Aarhus University Press.

Tátrai, Szilárd (2008). Perspective and deixis in narrative discourses. In *Function and genres*, (Metalinguistica 20), Gábor Tolcsvai Nagy (ed.), 257–270. Frankfurt am Main: Peter Lang.

Tátrai, Szilárd (2011). *Bevezetés a pragmatikába. Funkcionális kognitív megközelítés* Budapest: Tinta Könyvkiadó.

Tomasello, Michael (2003). *Constructing a Language. A Usage Based Theory of Language Acquisition*. Cambridge MA: Harvard University Press.